

Õiguskantsler

Teie 17.05.2024 nr

Meie 21.06.2024 nr 14-1/240801/2403729

Hooldekodukoha kulude katmine

Lugupeetud avaldaja

Pöördusite õiguskantsleri poole murega, et [ ] suurendas alates 13. maist Teie ema hooldekodukoha tasu. Tasu suurendamisest teatati alles maikuu ning hinnatõusu põhjendati Teie ema terviseseisundi halvenemise ning hooldusvajaduse suurenemisega. [ ] palus Teil allkirjastada lepingu lisa tasu muutmise kohta. Tegitegi seda, kuna hooldekodu lubas lepingu üles öelda, kui Te lepingu lisa ei allkirjasta. Ühtlasi pöördusite [ ] Linnaosa Valitsuse poole, et linn kataks hoolduskulusid edaspidi suuremas osas. [ ] Linnaosa Valitsus olevat soovitanud Teil selleks pöörduda [ ] poole. Küsisite, kas hooldekodu võib poole kuu pealt kohatasu suurendada ning kellelt ja kuidas taotleda Teie ema hoolduskulude katmist.

Mõistame Teie muret. Paraku pole õiguskantsleril seaduslikku õigust hinnata Teie ja [ ] OÜ vahel sõlmitud eraõigusliku lepingu tingimusi. Samal põhjusel pole võimalik öelda, kas hooldekodu käitus õigesti, kui seadis teenuse osutamise tingimuseks, et nõustute kohatasu suurendamisega sedavõrd lühikese etteteatamistähtajaga. Saame Teile siiski anda selgitusi, kuidas on võimalik sellises olukorras enda õigusi kaitsta.

Kui Teie emale on hooldekodukoha korraldanud kohalik omavalitsus, siis peab see omavalitsus katma tema hooldamise kulud ning Teie ema peab kandma ülejäänud kulud (nt majutuse ja toitlustamise kulud). Selleks et kohalik omavalitsus saaks katta hoolduskulud õiges summas, peab hooldekodu teenuse hinnas eraldi välja tooma hoolduskulud (vt punkti 9) ning ülejäänud kulud (majutus- ja toitlustuskulud ning muud kulud).

Kuna [ ] esitatud maikuu arvel sellist eristust pole tehtud, on kohalikul omavalitsusel keeruline hinnata, kui suured on Teie ema hoolduskulud [ ]. Ka [ ] kodulehel on kirjas vaid hoolduskulude vahemik (645–825 eurot) koos täpsustusega, et need kulud sõltuvad konkreetse inimese hooldusvajadusest.

Sellest lähtuvalt tuleks Teil pöörduda [ ] poole palvega, et hooldekodu eristaks arvel Teie ema hoolduskulud muudest kuludest. [ ] saate küsida ka korrigeeritud hooldusplaani, millest peaks olema näha, et Teie ema hooldusvajadus on suurenenud (vt [sotsiaalhoolekande seaduse § 21 lg 5](#)). Nende dokumentidega saab Teie ema (või Teie ema esindajana) pöörduda kohaliku omavalitsuse poole ning taotleda varem tehtud abi andmise otsuse muutmist.

Kui leiate, et [ ] ei osuta nõuetekohast teenust või ei käitu asjaajamises korrektselt, võiksite kaaluda sellest oma ema koduvallale või -linnale teatamist. Linn või vald saab selle teabe põhjal

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

hinnata, kas on mõistlik korraldada Teie emale ja edaspidi ka teistele abivajajatele väljaspool kodu osutatava ööpäevaringse üldhooldusteenuse osutamist [ ] kaudu või tuleks seda teha mõne teise teenuseosutaja kaudu.

Õiguste kaitse tüüptingimustel sõlmitud lepingu korral

1. Sõlmisite [ ] lepingu oma ema hooldamise kohta [ ]. Selle lepingu punkti 11.5.1 järgi võib lepingu kumbki osapool lepingu igal ajal üles öelda, teatades sellest teisele osapoolle kirjalikult vähemalt üks kuu ette. Lisaks on lepingu punktis 11.6 kehtestatud, et hooldekodu võib lepingu ühepoolselt lõpetada, teatades sellest teisele osapoolle 15 päeva ette. Lepingus on kirjas, et hooldekodu võib lepingu ühepoolselt lõpetada, kui kliendi terviseseisund või tema isikuomadused ei sobi hooldekodule (p 11.6.1). Peale selle sätestab leping, et hooldekodul on õigus ühepoolselt suurendada kohatasu (p 10.3), teatades sellest üks kuu ette. Sellisel juhul on lepingu teisel osapoolel õigus ühe kuu jooksul otsustada, kas ta nõustub lepingu muutmise või mitte (p 10.4).

2. Kui viidatud lepingu punktid on tüüptingimused, mis Teie hinnangul Teid ebamõistlikult kahjustavad, võite kaitsta oma õigusi, tuginedes [võlaõigusseaduse \(VÕS\) § 42 lõigetele 1 ja 3](#).

Näiteks on VÕS § 42 lõikes 1 ja lõike 3 punktides 32 ja 33 öeldud, et kui tarbijaga sõlmitud lepingus on teda ebamõistlikult kahjustav tüüptingimus, mis kehtestab lepingu lõpetamiseks ebamõistlikult lühikese etteteatamistähtaja või annab selle tingimuse kasutajale õiguse mõjuva põhjuseta lõpetada tähtajatu leping ilma mõistliku etteteatamistähtajata, on see tingimus tühine.

3. Teie ja hooldekodu vahel sõlmitud võlaõigusliku lepingu põhjal tekkinud vaidlusi saab lahendada Harju Maakohus (lepingu p 12.1).

4. [Tarbijakaitse seaduse](#) § 21 lõike 2 punkti 6 kohaselt on Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametil õigus taotleda, et maakohus keelaks tarbijate kollektiivseid huve ebamõistlikult kahjustavate tüüptingimuste kehtestamise. See tähendab, et kui Te peate sõlmitud lepingu mõnd punkti ebamõistlikult kahjustavaks, võite paluda seda Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametil kontrollida. Seejärel saab paluda ametil astuda samme, et [ ] OÜ sellist tingimust oma lepingutes enam ei kehtestaks.

Õigus koduvalla või -linna abile

5. Hooldekodukoha peab abivajajale korraldama see vald või linn, kus inimene rahvastikuregistri andmetel elab ([sotsiaalhoolekande seaduse](#) (SHS) § 5 lg 1, § 3 lg 1 p 1; § 15 lg 1; § 22¹ lg 1). Seega tuleb inimesel abi saamiseks pöörduda oma koduvalla või -linna poole. Seda saab teha ka juhul, kui senine teenuseosutaja tõstab hinda või ütleb lepingu üles ning inimene vajab seetõttu uut hooldekodukohta.

6. Vald või linn teeb inimese taotluse alusel selgeks, millist abi tuleb talle pakkuda, ning otsustab, millal ja mis tingimustel on tal õigus abi saada (nt kui suures mahus teenust saab ja millisel viisil, kui suurt tasu tuleb inimesel teenuse eest maksta). Otsusest peab selguma ka abi saamise kord (nt kuhu tuleb teenuse saamiseks pöörduda ja kes selle abivajajale korraldab või teda korraldamises aitab; [sotsiaalseadustiku üldosa seaduse](#) (SÜS) § 26 lg 1 p 3).

7. Kohalikul omavalitsusel tuleb korraldada inimesele teenus nii, nagu ta on oma otsuses lubanud.

Hooldekodukoha eest maksmine

8. Hooldekodukoha eest peavad tasuma inimese elukohajärgne vald või -linn ning inimene ise (SHS § 3 lg 1 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 16, § 22¹ lg 1).

9. Sotsiaalhoolekande seaduse järgi peab kohalik omavalitsus katma hooldajate palgakulud, tööriietuse ja isikukaitsevahendite kulud, tervisekontrolli ja vaksineerimise kulud, koolituse ja supervisiooni kulud (edaspidi: hoolduskulud). Hoolduskulude katmisele võib vald või linn seada ülempiiri (näiteks [Tallinna Linnavalitsus on kehtestanud](#) hoolduskulude ülempiiriks 734 eurot). See ülempiir peab võimaldama katta hoolduskulud hooldekodus, mis asub inimese senisest elukohast mõistlikul kaugusel (vt ka [õiguskantsleri märgukirja valdadele ja linnadele](#)).

10. Inimene ise peab kandma enda majutus- ja toitlustuskulud ning muud teenuse osutamisega seotud kulud (edaspidi: omaosalus). Ta võib saada omaosaluse tasumiseks vallalt või linnalt toetust, kui tema sissetulekud on väiksemad kui Statistikaameti avaldatud eelarveaastale eelnenud aasta teise kvartali keskmine vanaduspension. Toetus seisneb inimese sissetuleku ja tema omaosaluse vahe hüvitamises. Hüvitatakse mitte rohkem kui eelmise aasta teise kvartali keskmise vanaduspensioni suuruse ja teenuse saaja sissetuleku (riikliku pensioni, kogumispensioni, töövõimetoetuse ja sotsiaalmaksuga maksustatava tulu) vahe (SHS § 22¹ lg 5). [Tallinna Linnavalitsus toetab](#) omaosaluse tasumist veel kuni 70 euroga, kui omaosalus ületab eelmise kalendriaasta teise kvartali keskmise vanaduspensioni suuruse ning kui teenuse saaja sissetulek ei kata omaosalustasu.

11. Vaatamata sellele, kas inimene saab omaosaluse tasumiseks vallalt või linnalt punktis 10 viidatud toetust, on tal õigus saada vallalt või linnalt omaosaluse tasumiseks abi, kui omaosalus on sedavõrd suur, et takistab tal teenuse saamist. Abi antakse sel juhul, kui inimene (pere abiga, vt täpsemalt kirja punktides 13–15) ei jõua ka oma vara arvel omaosalust maksta (SHS § 16 lõiked 2 ja 3). Nii on tagatud, et inimene ei pea liiga suure tasu pärast hooldekodukohast loobuma.

12. Vald või linn peab tagama, et inimesele peab pärast tema korraldatud hooldekodukoha eest tasumist jääma raha näiteks retseptiravimite, abivahendite ja muu vajaliku ostuks ning ka oma väikeste kulutuste tarbeks.

Perekonna kohustus oma abivajavat liiget aidata

13. [Perekonnaseaduse](#) (PKS) § 16 lõike 1 järgi on abikaasad kohustatud üksteist oma töö ja varaga ülal pidama. Kui inimene ei ole võimeline andma oma abikaasale ülalpidamist enda tavalist ülalpidamist kahjustamata, annavad abivajajale ülalpidamist tema täisealised lapsed või ka tema vanemad (PKS § 96 lg 1, § 105, § 107 lg 1). Lapselapsed oma vanavanematele ülalpidamist andma ei pea.

14. Kui täisealine inimene peab ülal pidama nii oma eakat vanemat kui ka oma alaealisi lapsi ja ta ei ole võimeline neile kõigile ülalpidamist (elatist) andma, eelistatakse alaealist last teistele lastele, lapsi kaugema astme alanejatele sugulastele, alanejat sugulast ülenejale sugulasele ning ülenejate sugulaste puhul lähema astme sugulast kaugema astme sugulasele (PKS § 98 lg 1).

15. Ülalpidamise ulatus määratakse kindlaks ülalpeetava kõiki eluvajadusi ja tema tavalist elulaadi arvestades (PKS § 99 lõiked 1 ja 2). Ülalpidaja vabaneb ülalpidamiskohustusest selles ulatuses, milles ta ei ole tema muid kohustusi ja varalist seisundit arvestades võimeline andma pereliikmele ülalpidamist, kahjustamata enese tavalist ülalpidamist (PKS § 102 lg 1). Ka võib

kohus elatise suurust vähendada, kui kohustuse täitmist on äärmiselt ebaõiglane nõuda, näiteks kui ülalpidamist saama õigustatud inimese abivajadus on tekkinud tema enda ebamõistliku käitumise tagajärjel (PKS § 103 lg 1 p 1).

Õigus pöörduda koduvalla või -linna poole

16. Kui leiate, et Teilt ei saa nõuda oma ema ülalpidamist [ ] või et ülalpidamiseks mõeldud summa peaks olema väiksem, võite anda sellest teada oma ema koduvallale või -linnale.

17. Kui vald või linn keeldub Teie teate alusel Teie ema aitamast, võib Teie ema taotleda koduvallalt või -linnalt ise abi, et küsitav hooldekodukohta tasu vastaks sotsiaalhoolekande seadusele. Seda taotlust võib põhjendada sellega, et Teilt saadava elatisega ei ole võimalik katta Teie ema kohatasu suurenemist ning et Te ei ole nõus andma ülalpidamist selleks, et saaks katta hoolduskulud, kuna hoolduskulud peab kandma kohalik omavalitsus.

18. Teie ema koduvald või -linn peab hindama Teie ema maksevõimet ja otsustama, kas ta on nõus maksma [ ] pakutava teenuse eest rohkem kui seni või pakkuma Teie emale soodsama tasuga hooldekodukohta. Kui Teie ema ei ole nõus [ ] lahkuma, kuid pole kaalukaid põhjuseid, mis teda lahkumast takistaks, tuleb Teie emal maksta teenuse eest rohkem, kui seadus kohustab.

19. Vallal või linnal tuleks Teie ema pöördumisele vastata üldjuhul 10 tööpäeva jooksul (SÜS § 25 lg 1).

20. Kui vald või linn keeldub aitamast, on Teie emal õigus esitada valla otsuse peale kaebus halduskohtule. Sellise kaebuse saab esitada kohtule 30 päeva jooksul pärast seda, kui vald või linn on keeldunud otsust üle vaatamast.

21. Halduskohtusse pöördumine ei ole keeruline ega kulukas. Halduskohtusse võib kaebuse esitada inimene ise, kirjeldades kohtule, mida ta soovib. Ta ei pea selleks palkama tingimata advokaati või juristi. Kohus tõlgendab inimese kaebust ja sõnastab vajaduse korral täpse nõude ise. Halduskohtusse pöördumise kohta leiate rohkem infot kohtute veebilehelt. Kohtusse pöördumisel tuleb maksta üldjuhul 20 eurot riigilõivu. Kohus saab hinnata, kas on alust inimest riigilõivu tasumisest vabastada. Kui halduskohus ei tee otsust inimese kasuks, ei pea ta kartma, et asutuse palgatud advokaadi kulud temalt sisse nõutakse.

Kui vajate lisaselgitusi, andke sellest palun teada.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Kärt Muller 693 8418
Kart.Muller@oiguskantsler.ee